

Stuur het kabinet definitief naar huis!

Het openbreken van de Nederlandse regentencultuur is een belangrijke doelstelling die D66 zich als politieke partij heeft gesteld. Zo hebben niet-gekozen bestuurders in Nederland een veel te grote invloed op de politieke besluitvorming. Dit werd in Paars II nog goed geïllustreerd door de benoemde ex-minister Zalm die schaterlachend tegen de volksvertegenwoordiging riep 'die motie voeren wij NIET uit'. Als je die gebeurtenis tegen het democratische licht houdt, wordt je direct duidelijk dat er heel wat schort aan de Nederlandse democratie.

Niet meer benoemen dus dat kabinet, maar rechtstreeks kiezen, is de traditionele reactie van de meeste D66'ers. Maar dat betekent ook dat er veel macht komt te liggen in de handen van één persoon, de gekozen minister-president. Hierdoor wordt het nog moeilijker voor de burger om de politieke besluitvorming te volgen en in te grijpen als dat nodig is. Er is echter ook een andere optie mogelijk: het verzwakken of zelfs afschaffen van de macht van het kabinet. En vooral die laatste optie biedt interessante mogelijkheden om de politiek daadwerkelijk dichter bij de burger te krijgen.

Verantwoordingsstructuur

Momenteel wordt de wetgevende macht verdeeld over het kabinet en het parlement. Helderder voor iedereen is als de scheiding der machten volgens Montesquieu (de wetgevende, uitvoerende en rechtsprekende machten) duidelijker wordt vormgegeven door de gehele wetgevende macht te leggen bij het parlement. Dan weten we als kiezers precies wie er voor aangenomen wetgeving verantwoordelijk zijn. Het politieke debat vindt dan immers plaats in de openbaarheid van de Kamer en niet in het geheimzinnige torentje.

Als we vervolgens de ambtenaren als constitutionele macht verantwoordelijk voor de uitvoering van de wetgeving erkennen - zoals de programmacommissie in 1999 al voorstelde - wordt ook deze verantwoordingsstructuur helderder. De huidige secretaris-generaals sturen de departementen aan en de volksvertegenwoordiging functioneert als het controlerend orgaan. Om de macht van de ambtenarij enigszins te beperken worden de secretaris-generaals voor een beperkte periode, zeg 5 jaar, benoemd door de volksvertegenwoordiging en indien gewenst voortijdig vervangen.

Directe democratie

Naast het negeren van moties en de aansturing van de departementen is een andere belangrijke functie van het huidige kabinet: de voorbereiding en uitwerking van wetgeving. Bij het wegvallen van het kabinet kunnen deze taken eenvoudig worden

overgeheveld naar projectcommissies bestaande uit parlementariërs, ambtenaren en andere deskundigen die door het parlement worden benoemd. De voorzitters van die commissies kunnen Nederland internationaal vertegenwoordigen, zoals staatssecretarissen en ministers dat thans doen. Dit heeft als bijkomend voordeel dat de internationale politiek veel directer door de volksvertegenwoordiging wordt aangestuurd, waar vandaag de dag het kabinet te vaak solitair en op ondoorzichtige wijze optreedt. Met het optreden in de gesloten Raad van Ministers in de EU als democratisch dieptepunt.

Aangezien de wetgevende en controlerende macht na afschaffing van het kabinet gebundeld zijn in de volksvertegenwoordiging, is het des te meer gewenst de mogelijkheden van directe democratie drastisch uit te breiden. Dit om een ongebreidelde macht van de volksvertegenwoordiging te voorkomen. Naast het correctief referendum moet D66 zich dan ook actief gaan inzetten om het volksinitiatief - waarbij wetgevingsvoorstellen door burgers worden ingediend en vervolgens via een referendum in stemming worden gebracht - te verwezelijken. Ook moet de volksvertegenwoordiging vroegtijdig via een referendum door de burgers naar huis kunnen worden gestuurd, een macht die nu vreemd genoeg bij een benoemd orgaan, namelijk het kabinet, ligt.

De combinatie van meer macht voor het parlement (door afschaffing van het kabinet) en meer macht voor de burgers (door het verbeteren van de directe democratie), biedt nog een ander belangrijk voordeel. Het sluiten van een regeerakkoord dat de politieke besluitvorming voor vier jaar kan verlammen is niet meer nodig. In plaats daarvan zullen per onderwerp deelakkoorden worden gesloten tussen wisselende meerderheden van politieke partijen in het parlement. Waar de coalitiepartijen zich thans regelmatig achter het kabinet verschuilen en oppositiepartijen vaak slechts uit zijn op de val van het kabinet, zullen alle partijen dan met realistische en aansprekende voorstellen moeten komen. Geen simpele excuses meer als men de afgelopen vier jaar weinig tot niks voor elkaar heeft gekregen.

D66 streeft al jaren zeer terecht naar een hervorming van de Nederlandse democratie in de richting van meer openbare en heldere besluitvorming, waarbij de invloed van de burger op het besluitvormingsproces maximaal is. Meer mogelijkheden van directe democratie en een opgewaardeerde rol van het parlement zijn hiervoor noodzakelijk. Om dit te bereiken kan D66 het kabinet het beste definitief naar huis sturen! ♦

Mark Giebels, Berkeley, Verenigde Staten.

